

STRESZCZENIA

Małgorzata BARAN¹
Mateusz FLANKOWSKI²

PRZEGLĄD SYSTEMÓW *E-GOVERNMENT* W WYBRANYCH KRAJACH

Rozwój nowych technologii informacyjno-komunikacyjnych oraz internetu umożliwia szybszą komunikację i wymianę danych w społeczeństwie. Nowoczesna informatyzacja ma na celu wzrost efektywności i jakości pracy, przejrzystości i jawności działania oraz ograniczenie kosztów funkcjonowania. Rozwój informatyzacji ma także wpływ na rozwój administracji publicznej. Obecnie administracja publiczna musi być gotowa na stawienie czoła współczesnym problemom, tak aby można było ją określać jako nowoczesną. Najważniejszym zadaniem, przed jakim stoi, jest rozwój usług publicznych świadczonych drogą elektroniczną. Ich udostępnianie powinno służyć realnej poprawie w kontaktach obywatela z urzędem oraz pomagać w przyspieszeniu procedur związanych z załatwianiem spraw urzędowych. Za to odpowiedzialne są właśnie systemy *e-government*. Celem artykułu jest ukazanie różnych rozwiązań systemów *e-government* funkcjonujących w wybranych krajach na świecie. Ze względu na ograniczoną objętość artykułu przedstawiono osiem wybranych krajów cechujących się wysokim wskaźnikiem *E-government Development Index* (EGDIE-*government Development Index*). Są to kolejno: Australia, Dania, Hiszpania, Holandia, Korea Południowa, Singapur, Stany Zjednoczone i Wielka Brytania. Dla każdego kraju wskazano dokumenty prawne, na których podstawie możliwy był rozwój systemów *e-government*, opisano główny portal e-administracji oraz wskazano istniejące portale poboczne, a także podano wartości wskaźnika EGDI z lat 2012 i 2014.

Nie wszystkie systemy informacji publicznej są takie same. Występują tu następujące kategorie: system scentralizowany, zdecentralizowany, sieciowy, nakierowany na e-uczestnictwo, nakierowany na e-usługi. I tak na przykład system amerykański jest systemem zdecentralizowanym, gdzie obok jednego głównego portalu są także inne, skierowane do różnych grup odbiorców (strony dla obywateli, przedsiębiorców), natomiast e-administracja w Hiszpanii jest systemem scentralizowanym, a więc istnieją portale skierowane do wszystkich obywateli hiszpańskich, nie ma podziału na konkretne grupy odbiorców.

Niniejsze opracowanie, przedstawiające różne rozwiązania systemów *e-government* na świecie, może stanowić teoretyczną podstawę dla innych, nowo powstających modeli.

Słowa kluczowe: administracja publiczna, e-government, systemy *e-government*, usługi publiczne.

THE OVERVIEW OF E-GOVERNMENT SYSTEMS IN THE SELECTED COUNTRIES

The development of new information and communication technologies as well as the Internet enables faster communication and data exchange in the society. Modern computerization results in an increase in the efficiency and quality of work, transparency of the activity and the reduction of operating costs. Currently, public administration must be ready to face the contemporary problems, if it wants to be determined as a modern office. So, the most important task faced by public administration is to develop of the public services in the electronic way. It should serve to the real improvement in relations between citizens and offices and help in accelerating the procedures associated with completing administrative matters. E-government systems are responsible for that. The aim of this article is to show the different solutions of e-government systems, which operate in the countries in the world. Due to the limited number of pages of the paper, authors present e-government system in eight countries, which have a high level of *E-government Development Index* (EGDI). Those are: Australia, Denmark, Spain, the Netherlands, South Korea, Singapore, the USA and the UK. The legal documents for developing e-government system for each country were indicated as well as the main portal of e-government system and collateral portals were described. The level of EGDI for 2012 and 2014 were given, too.

The public information systems aren't the same. There are categories, as following: a centralized system, a decentralized system, targeted to the e-participation or targeted to the e-services. For example, the American system is a decentralized system, where there are: the main portal and collateral portals addressed to different audiences (e.g. citizens, businessmen). The centralized e-government system is in Spain, where there are many portals addressed to all Spanish citizens, not divided into specific groups of the customers.

The above paper shows various solutions for e-government in the world and it can provide a theoretical basis for the other, newly-formed models.

Keywords: public administration, e-government, e-government systems, public services.

DOI:10.7862/rz.2014.hss.12

Przesłano do redakcji: marzec 2014
Przyjęto do druku: lipiec 2014

¹ Dr inż. Małgorzata Baran, Zakład Ekonomii i Podstaw Zarządzania, Wydział Prawa i Administracji, Uniwersytet Rzeszowski, ul. Grunwaldzka 13, 35-068 Rzeszów, tel. 017 872 20 44, autor korespondencyjny: margaritabaran@gmail.com

² Mateusz Flankowski, student, Administracja, Wydział Prawa i Administracji, Uniwersytet Rzeszowski, ul. Grunwaldzka 13, 35-068 Rzeszów.

ВЛИЯНИЕ ИДЕНТИЧНОСТИ НА ПАТРИОТИЧЕСКИЕ ЧУВСТВА СТУДЕНЧЕСКОЙ МОЛОДЕЖИ В ТРАНЗИТИВНОМ ОБЩЕСТВЕ

В статье «Влияние идентичности на патриотические чувства студенческой молодежи в транзитивном обществе» Чернова Л.Е. анализирует результаты собственного социологического исследования патриотизма и идентичности студенческой молодежи Восточной Украины в период трансформации украинского общества. Опрос проведен в начале политического кризиса в Украине в декабре 2013г. Всего опрошено 700 студентов Приднепровской государственной академии строительства и архитектуры г. Днепропетровска (Юго-Восточная Украина). В инструментарии в качестве индикаторов использованы типы идентичности международного проекта ENRI-East «Нации между государствами вдоль новых границ Европейского Союза: европейская, национальная и региональная идентичности» и методика социальной категоризации Дж.Тернера. Сознание студентов оказалось противоречивым с разновекторными намерениями. Лидируют домодерные модели, но имеются подвижки в сторону гражданской и постмодерной идентичности, тоже относится и к патриотизму. Патриотизм студентов достаточно устойчивый, но он разного типа и с разным потенциалом мотивации участия в реформировании страны. С помощью корреляционного анализа выявлена прямая взаимосвязь между типом идентичности и уровнем выраженности и типом патриотичных чувств. Эти два фактора в комплексе обуславливают оценку экономической и политической ситуации, жизненные планы и стратегии молодежи. Во мнениях студентов доминируют индивидуалистические установки или пессимистические оценки своих возможностей влиять на развитие страны, что напрямую обуславливает их политическую и социальную активность. Идентичность и убеждения конструируются личностью с предлагаемым обществом репертуаром и сценариев. Главную роль при этом играют первичная социализация (семья), микросреда (студенчество) и СМИ. Обнаружена автономия и противоречивость разных диспозиционных сфер личностного сознания: обще мировоззренческих установок, практических ориентаций и мотивов действия, что характерно для молодежи с маргинальным сознанием и транзитивным обществам.

Ключевые слова: патриотизм, патриотичные чувства, транзитивное общество, идентичность, тип патриотизма, домодерный, модерный, постмодерный типы идентичности, модель и уровень патриотизма, жизненные планы молодежи, социальная активность.

WPŁYW TOŻSAMOŚCI NA PATRIOTYCZNE POSTAWY STUDENTÓW W SPOŁECZEŃSTWIE TRANZYTYWNYM

W artykule „Wpływ tożsamości na patriotyczne postawy studentów w społeczeństwie tranzytywnym” autorka analizuje wyniki badania socjologicznego patriotyzmu i tożsamości studentów uczelni wyższych we wschodniej Ukrainie w okresie transformacji społeczeństwa ukraińskiego. Badania zostały przeprowadzone na początku kryzysu politycznego na Ukrainie w grudniu 2013 roku. W badaniu ankietowym wzięło udział 700 studentów Państwowej Akademii Budownictwa i Architektury w Dniepropietrowsku (południowo-wschodnia Ukraina). W instrumentarium badawczym jako wskaźniki wykorzystano typy tożsamości międzynarodowego projektu ENRI - Wschód „Narod między państwami wzdłuż nowych granic Unii Europejskiej: europejska, narodowa i regionalna tożsamości” oraz metoda kategoryzacji społecznej G.Terera. Świadomość studentów okazała się sprzeczną, o różnie zorientowanych intencjach. Przeważają przedmodernistyczne modele, ale jest postępy w kierunku obywatelskiej i postmodernistycznej tożsamości, co dotyczy również patriotyzmu. Patriotyzm studentów jest dość trwałe, ale różnorodny i o różnym potencjale motywacji do udziału w reformowaniu kraju. Przy pomocy korelacyjnej analizy ustalono bezpośredni związek między typem tożsamości a poziomem ekspresji i rodzajem uczuć patriotycznych. Te dwa czynniki warunkują ocenę sytuacji gospodarczej i politycznej, plany życiowe i strategie młodzieży. W opinii studentów dominują indywidualistyczne wytyczne lub pesymistyczne oceny własnego potencjału oddziaływania na rozwój kraju, które w sposób bezpośredni determinują ich działalność polityczną i społeczną. Tożsamość i przekonania są kształtowane przez jednostkę z repertuarów i scenariuszy, proponowanych przez społeczeństwo. W tym główną rolę odgrywa socjalizacja pierwotna (rodzina), mikrootoczenie (studenci) oraz media. W wyniku badań ujawniono autonomię i sprzeczność różnych dyspozycyjnych sfer świadomościowej: wytycznych ogólnie światopoglądowych, orientacji praktycznych i motywów działania, co jest charakterystyczne dla młodych ludzi o marginalnej świadomości i tranzytywnych społeczeństwach.

Słowa kluczowe: patriotyzm, postawy patriotyczne, społeczeństwo tranzytywne, tożsamość, typ patriotyzmu, przedmodernistyczny, modernistyczny, postmodernistyczny typy tożsamości, model i poziom patriotyzmu, plany życiowe młodzieży, aktywność społeczna.

³ Доцент Любовь Чернова, кандидат философских наук, доцент каф. философии и политологии Приднепровской государственной академии строительства и архитектуры, Украина, e – mail: postmaster@mail.pgasa.dp.ua

INFLUENCE ON IDENTITY PATRIOTIC FEELINGS OF THE STUDENTS YOUTH IN TRANSITION SOCIETY

The author gives the analysis of the empirical data of sociological survey obtained as a result of the investigation of patriotism and identity of the student youth in the Eastern Ukraine for the period of the transformation process in the Ukrainian society in the article "The impact of identity on the patriotic feelings of the student youth in transitive society". The survey was conducted at the beginning of the political crisis in Ukraine in December 2013. There were surveyed a total of 700 students of Prydniprov'ka State Academy of Civil Engineering and Architecture, Dnepropetrovsk. The types of identity international project ENRI-East 2009-2011 (European, National and Regional Identities) and methodic of the social categorization J.Turner used as indicators in the toolkit of the survey. Consciousness of students is controversial proved with differently oriented intentions. Leading pre-modern model, but there are moves towards civil and postmodern identity, this also applies to patriotism. Patriotism of students fairly stable, but it is of different types and with different potential motivation for participation in reforming the country. Correlation analysis revealed a direct correlation between the type and the level of expression of identity and the type of patriotic feelings. These two factors in combination cause the evaluation of the economic and political situation in the country, life plans and strategies of youth. In the opinion of students dominate individualistic installation or pessimistic assessments of their potential to influence the development of the country, which directly determines their political and social activity. Identity and beliefs that any personality follows is constructed using the repertoires proposed by the society. Primary socialization (family), micro environment (student youth) and mass media play the most important role in this process. Autonomy and contradictory different disposition spheres of personal consciousness are founded, which is typical for young people with marginal consciousness and transitive societies.

Keywords: patriotism, patriotic feelings, transitive society, identity, patriotism types, traditional, modern and post modern identity, model of patriotism and level of its intensity, plan of life by student young, social activity.

DOI:10.7862/rz.2014.hss.14

Przesłano do redakcji: marzec 2014

Przyjęto do druku: lipiec 2014

ПСИХОИСТОРИЧЕСКИЙ ДИСКУРС УКРАИНСКОЙ ИСТОРИИ

В данной статье автор на основании общеизвестной схемы периодизации украинской истории выделяет элементы психоисторического дискурса, предлагая свою версию их взаимосвязи и согласованности.

Психоистория как метод и самостоятельная научная дисциплина существует уже более сорока лет, но в украинской историографии она не обрела качественного воплощения, хотя именно она иллюстрирует собой современный формат человеческого измерения истории.

Автор рассматривает психоисторический дискурс таких явлений и периодов в украинской истории как украинское казачество и проблема гетманского лидерства, столыпинская аграрная реформа, украинская национальная революция в проекции личности М.Грушевского, Великая отечественная и вторая мировая война, психоисторические портреты некоторых политических персонажей современного периода.

Главные выводы, к которым приходит автор: казачество является отдельным психокласом в современном ему украинском обществе и психоистория украинского казачества может быть репрезентована в качестве групповой фантазии как результат исторической мотивации в противостоянии враждебным иноземным вторжениям; Б.Хмельницкий имел определённые проблемы с получением прав на руководство государством, поскольку по происхождению был всего лишь мелким шляхтичем, он и другие украинские гетманы для законного осуществления собственных амбиций в процессе создания государства должны были либо получить княжеские титулы в соответствии с существующими процедурами, либо же предложить иную альтернативную модель.

Обозначен конфликт между традиционной властью и реформаторами - Сергеем Юльевичем Витте и Петром Аркадиевичем Столыпиным, где главным действующим лицом становится император Николай II. Отношение царя к названным министрам характеризуется состоянием раздражения, которое блокирует рациональное понимание Николаем II необходимости коренных изменений в империи.

Что же касается периода войн. Последствия военного опыта, если не были психологически обработаны проявляют себя в огрубении, в невозможности к сложной форме взаимодействий с другими людьми, в вытеснении более сложных представлений о мире.

Украинские политики, как и какие-либо другие, реализуют детскую систему родственных отношений. То есть в зависимости от биографии они окружают себя символическими родителями, братьями и сёстрами, как в виде людей, так и институций. Говоря о реальных политиках последнего десятилетия, исследователи определяют В.Ющенко как нарцисса, ребёнка, которого чрезмерно опекали. Ю.Тимошенко, выросла без отца, ушедшего из семьи, с ненавистью к мужчинам, которых постоянно вытесняет из ближайшего окружения и т.д.

Автор определяет дальнейшие перспективы исследования, что позволяет увеличить качественный объём психоисторического дискурса.

Ключевые слова: психоистория, психоисторический дискурс, Б.Хмельницкий, И.Вишневецкий, столыпинская аграрная реформа, М.Грушевский, Великая отечественная война, Вторая мировая война, психоисторические портреты, В.Ющенко, Ю.Тимошенко, В.Янукович.

DYSKURS PSYCHOHISTORYCZNY UKRAIŃSKIEJ HISTORII

W danym artykule autor na podstawie znanego schematu periodyzacji historii Ukrainy wyodrębnia elementy dyskursu psychohistorycznego, proponując własną wersję ich zależności i spójności.

Psychohistoria jako metoda i niezależna dyscyplina naukowa istnieje od ponad czterdziestu lat, jednak w ukraińskiej historiografii nie znalazła odpowiedniej realizacji, mimo iż właśnie ona ilustruje nowoczesny format ludzkiego wymiaru historii.

Autorka analizuje dyskurs psychohistoryczny takich wydarzeń i okresów w ukraińskiej historii jak ukraińskie kozactwo oraz problem przywództwa hetmańskiego, reforma rolna Stołypina, ukraińska rewolucja narodowa przez przyzmat osobowości M. Hrushevskiego, Wielka Wojna Ojczyźniana i druga wojna światowa, psychohistoryczne portrety niektórych postaci politycznych współczesności.

Główne wnioski sformułowane przez autora: Kozacy są oddzielną psychoklasą we współczesnym im społeczeństwie ukraińskim; psychohistoria ukraińskiego kozactwa może być przedstawiana w postaci grupowej fantazji jako wynik historycznej motywacji sprzeciwu wrogim najazdom obcokrajowców; B.Chmelnicki miał pewne problemy z uzyskaniem prawa do przywództwa państwem, ponieważ z pochodzenia był tylko drobnym szlachcicem, on i inni ukraińscy hetmani do właściwego realizowania swoich ambicji w tworzeniu państwa musieli albo uzyskać tytuły książęce zgodnie z obowiązującymi procedurami, albo zaoferować inny model alternatywny.

Wskazano konflikt między władzą tradycyjną i reformatorem – S. Witte i P. Stołypin, w którym główną rolę przejmuje imperator Mikołaj II. Stosunek cara do wymienionych ministrów charakteryzuje się stanem irytacji, blokującej racjonalne zrozumienie przez Mikołaja II konieczności fundamentalnych zmian w Imperium.

Co dotyczy okresu wojny, to doświadczenia wojenne, w przypadku gdy nie były psychologicznie opracowane, ujawniają się w zubożeniu, niezdolności do złożonych interakcji z innymi ludźmi, w wyparciu bardziej złożonych wyobrażeń o świecie.

⁴ Dr Anna Chechelniczkaja, dr nauk historycznych, docent Państwowej Akademii Finansowej w Dniepropetrowsku, ul.Arżanowa 12, e-mail: angelichek05@list.ru

Politycy ukraińscy, jak również inni, urzeczywistniają dziecięcy system relacji rodzinnych, czyli zgodnie z biografią otaczają siebie symbolicznymi rodzicami, braćmi i siostrami, tak w postaci ludzi jak i instytucji. Mówiąc o realnych politykach ostatniej dekady, naukowcy określili V.Juszczenkę jako narcyza, dziecka, którym nadmiernie opiekowali się. J.Tymoszenko, dorastała bez ojca, który opuścił rodzinę, w nienawiści do mężczyzn, których nieustannie wypycha z najbliższego otoczenia, itp.

Autor określa przyszłe perspektywy dla badań, przewidując zwiększenie objętości dyskursu psychohistorycznego o wysokiej jakości.

Słowa kluczowe: psychohistoria, dyskurs psychohistoryczny, B.Chmielnicki, I.Vyshnevetsky, reforma rolna Stołypina, M.Hrushevsky, Wielka Wojna Ojczyźniana, II wojna światowa, psychohistoryczne portrety, V.Juszczenko, J.Tymoszenko, V.Janukowycz.

PSYCHO-HISTORICAL DISCOURSE OF UKRAINIAN HISTORY

In this article the author on the basis of well-known schemes of periodization of Ukrainian history highlights the elements of psychohistorical discourse, offering her version of their relationship and consistency.

Psychohistory as a method of self-discipline is already more than forty years old, but in Ukrainian historiography it hasn't obtained the high-quality implementation, even though it illustrates the format of a modern human dimension of history.

The author examines the psychohistorical discourse such events and periods in Ukrainian history as the Ukrainian Cossacks hetman and the problem of leadership, Stolypin's agrarian reform, the Ukrainian national revolution in the projection of personality M. Grushevsky, the Great Patriotic War and World War II, psychohistorical portraits of some political character of the modern period.

The main conclusions made by the author: the Cossacks is a separate psychoclass in contemporary Ukrainian society and psychohistory of Ukrainian Cossacks can be represented as group imagination as the result of a historical motivation as an opposition against hostile foreign invasion.

B.Khmelnitsky had some problems with obtaining the rights to the leadership of the state as originally he was only minor gentry, he and other Ukrainian hetmen had to either get princely titles in accordance with existing procedures, or to offer another alternative model if they wanted to put into practice their own ambitions in the process of creation of the state.

We have outlined a conflict between the traditional authorities and the reformers - Sergei Witte and Pyotr Stolypin where the protagonist becomes Emperor Nicholas II.

The king's attitude to the named ministers can be described as irritation which prevents Nicholas II to understand rationally the need for radical changes in the empire.

One of the iconic figures of the Ukrainian national revolution is M.S.Grushevsky, as a neurotic person, he saw the way of healing himself with "fire", in which Ukraine had to be immersed.

The consequences of military experience, if not treated psychologically manifest the He also has a complex of the patriarch. With regards to the wars.

mselves in the coarsening, the inability to form complex interactions with other people in the displacement of more complex representations of the world.

Ukrainian politicians, like any other carry out a child system of kindred.

That is, according to the biography, they surround themselves with symbolic parents, brothers and sisters, both as people and establishments.

Talking about the real politicians of the last decade, researchers have determined Yushchenko as narcissus, child who was taken care too much. Yulia Tymoshenko, as Little Red Riding Hood, grew up without a father, he left the famil, and so she hates men and constantly pushes them out of the nearest environment. The author outlines the future prospects of research, thus increasing the amount of high-quality psychohistorical discourse.

Keywords: Psychohistory, psychohistorical discourse, Ukrainian Cossacks hetman, Stolypin's agrarian reform, the Great Patriotic War and World War II, psychohistorical portraits, M. Grushevsky, Yushchenko, Yulia Tymoshenko

DOI:10.7862/rz.2014.hss.13

Przesłano do redakcji: czerwiec 2014

Przyjęto do druku: lipiec 2014

IMPLEMENTATION OF CLIL AT THE UNIVERSITY LEVEL: THE CASE OF LOGISTICS COURSE

The purpose of this article is to show the necessity to implement bilingual teaching at university education. At the present time, as we are witnessing the globalization process, university students need to master the second language skills, especially English, in order to become competitive in a labour market. Nonetheless, the demand of modern times development requires from students to use professional language, strictly connected with the major of their study. English language has become an add-on to any university curricular program, yet it came to be a tool to learn something else. It is Content and Language Integrated Learning (CLIL), a methodology introduced by David Marsh, that views language as a vehicle to learn through English. CLIL is a response to the global changes, to be innovative, creative and dynamic. This innovation is entitled in methods and approaches as CLIL entails teaching the foreign language while students learn the subject-matter. In the given paper, the benefits of the implementation of the bilingual programs are discussed as well as difficulties in assimilating academic content through the language process. Yet, this paper on CLIL aims at analyzing the way Polish university lecturers and academics might structure their lectures as well as classes and take advantage of this approach, i.e. incorporating English as a medium of instructions, chiefly in postgraduate programs.

Keywords: Content and Language Integrated Learning (CLIL), English, Higher Education.

WPROWADZENIE KSZTAŁCENIA JEZYKOWO-PRZEDMIOTOWEGO W UCZELNIACH WYŻSZYCH NA PRZYKŁADZIE KURSU Z LOGISTYKI

Język obcy jest dzisiaj narzędziem pracy i nauki pozwalającym na swobodne funkcjonowanie w świecie otwartych horyzontów i bezustannego rozwoju. Badania naukowe potwierdzają, iż dla młodych ludzi nauczanie dwujęzyczne jest bardzo atrakcyjne. W dobie globalizacji studenci, aby stać się konkurencyjni na rynku pracy, muszą opanować umiejętności językowe drugiego języka, zwłaszcza języka angielskiego. Jednakże, współcześnie wymagana jest znajomość języka zawodowego, ściśle związanego z kierunkiem studiów. Odpowiedzią na globalne zmiany jest właśnie CLIL (Content and Language Integrated Learning), czyli zintegrowane kształcenie językowo-przedmiotowe, metoda wprowadzona przez Davida Marshalla. Głównym założeniem tej metody jest zdobywanie nowej wiedzy i jednocześnie obcowanie z językiem obcym, uczenie się i używanie go. Wartością dodaną tej metody jest zapewnienie słuchaczom możliwości opanowania języka angielskiego na wysokim poziomie z bogatym słownictwem specjalistycznym z różnych dziedzin wiedzy. CLIL prócz języka i treści między-przedmiotowych uczy samodzielności, kreatywności, analizy, czy syntezy. Celem niniejszego artykułu jest pokazanie konieczności wdrożenia kształcenia dwujęzycznego w edukacji uniwersyteckiej. W artykule przedstawiono korzyści wdrażania programów dwujęzycznych a także trudności w przyswajaniu treści nauczania w procesie edukacji językowej. Pokazano również, w jaki sposób wykładowcy uniwersyteccy i naukowcy mogą organizować swoje wykłady, a także zajęcia i skorzystać z tego podejścia.

Słowa kluczowe: Zintegrowane kształcenie językowo-przedmiotowe (typu CLIL), język angielski, kształcenie uniwersyteckie

DOI:10.7862/rz.2014.hss.15

Przesłano do redakcji: marzec 2014

Przyjęto do druku: lipiec 2014

⁵ Anna Dziama, PhD, Assistant Professor – The University of Rzeszów, Institute of English Studies, Al. mjr. W. Kopisto 2 B, 35-315 Rzeszów.

⁶ Magdalena Rejman-Zientek, MA – The Rzeszow University of Technology, The Faculty of Management, Department of Quantitative Methods, al. Powstańców Warszawy 10, PL – 35 959 Rzeszów, corresponding author: mzienek@prz.edu.pl

KRYZYS FINANSOWY A DETERMINANTY OPROCENTOWANIA OBLIGACJI RZĄDOWYCH W STREFIE EURO

W pracy podjęto próbę zbadania zmiany sposobu wyceny przez rynki finansowe obligacji rządowych w państwach strefy euro w okresie kryzysu finansowego. Wartością dodaną artykułu jest sposób traktowania oczekiwanych zmiennych fiskalnych i makroekonomicznych o niskiej częstotliwości. W dodatku do często stosowanej interpolacji statystycznej danych, w artykule skonstruowano i porównano cztery alternatywne schematy oczekiwań rynków finansowych. Takie postępowanie, obok rozwiązania problemu niskiej częstotliwości danych, umożliwia wyciągnięcie pewnych wniosków odnośnie do stopnia dalekowzroczności rynków.

Badanie przeprowadzono na danych kwartalnych, do których sprowadzono dane o wyjściowo różnej częstotliwości, obejmujących lata 1999–2011. Położono nacisk na rolę zmiennych fiskalnych i makroekonomicznych, a także znaczenie stanów nierównowagi w sektorze bankowym. Wyniki potwierdzają wystąpienie silnej zmiany zachowania rynków finansowych. Wskutek kryzysu wzrósł wpływ długu publicznego, popytowych uwarunkowań wzrostu gospodarczego oraz wahań globalnego ryzyka na wysokość premii za ryzyko na oprocentowanie obligacji. Jednocześnie spadło znaczenie płynności rynków obligacji, które przed kryzysem należało do najważniejszych determinant rentowności obligacji. Analiza kontrybucji poszczególnych zmiennych wskazuje, że zarówno przed kryzysem, jak i (jeszcze bardziej) po upadku Lehman Brothers wysokość premii za ryzyko jest silnie powiązana z sytuacją sektora bankowego, w tym zwłaszcza – z wysokością wskaźnika dźwigni. Sugeruje to, że powiązania między sektorem bankowym i publicznym stanowią ważne źródło obserwowanych fluktuacji premii za ryzyko.

Słowa kluczowe: polityka fiskalna, kryzys finansowy, strefa euro

FINANCIAL CRISIS AND DETERMINANTS OF GOVERNMENT BOND YIELDS IN THE EURO AREA

The paper attempts to examine how financial markets changed its attitude towards assessing government bonds in the Euro Area countries during the financial crisis. Compared to other papers, more attention is devoted to the expectation schemes observed in financial markets. Four alternative schemes are constructed and compared to examine how far-sighted markets have been.

The study is conducted on quarterly data, encompassing the period 1999–2011. The emphasis is put on the role of fiscal and macroeconomic variables and the situation of banking sectors. The results confirm a strong shift in the behavior of financial markets. The crisis contributed to an increased role of public debt, the demand-side factors driving economic growth and (obviously) international risk factor. At the same time, the importance of bond market liquidity, one of the most important factor driving bond yields before the crisis, declined markedly. The contribution analysis shows that both before the crisis and (even more so) after the collapse of the Lehman Brothers, risk premium has been strongly linked to the situation in the banking sector, especially the leverage ratios. This suggests that the sovereign-banking nexus is an important source of the observed premium risk fluctuations.

Keywords: fiscal policy, financial crisis, Eurozone

DOI:10.7862/rz.2014.hss.16

Przesłano do redakcji: grudzień 2013

Przyjęto do druku: wrzesień 2014

⁷ Dr Paweł Gajewski, Wydział Ekonomiczno-Socjologiczny, Uniwersytet Łódzki, ul. Rewolucji 1905 r. 41, 90-214 Łódź, e-mail: pawelg@uni.lodz.pl

WYKORZYSTANIE METODY DEA DO ANALIZY EFEKTYWNOŚCI ZARZĄDZANIA RYZYKIEM W WYBRANYCH BANKACH

Problem oceny i pomiaru efektywności zajmuje wiele miejsca w literaturze ekonomicznej. W ujęciu ekonomicznym efektywność wiąże się z relacjami pomiędzy uzyskanymi efektami a nakładami niezbędnymi do ich uzyskania. Im wyższy jest stosunek wypracowanych efektów do poniesionych nakładów, tym efektywność danego systemu będzie uznawana za wyższą. Stąd widać, że bardziej efektywne systemy potrzebują mniejszych nakładów do uzyskania danego efektu lub przy tych samych nakładach uzyskują wyższe efekty. W odniesieniu do systemów zarządzania ryzykiem finansowym w banku efektywność w ujęciu ekonomicznym będzie mogła zostać mierzona poprzez zbadanie relacji pomiędzy zyskownością banku a ryzykiem związanym z jego działalnością. W artykule zaprezentowano, w jaki sposób można ocenić efektywność zarządzania ryzykiem w banku, wykorzystując metodę DEA (*Data Envelopment Analysis*). Aby takiej oceny dokonać, należało odpowiednio zdefiniować nakłady i efekty funkcjonowania systemu zarządzania ryzykiem. Przyjęto, że efektem funkcjonowania systemu jest wynik finansowy osiągnięty przez bank. Poprzez system zarządzania ryzykiem, który jest wkomponowany w cały proces zarządzania aktywami i pasywami banku, można sterować wysokością podejmowanego ryzyka oraz wpływać na poziom wyników osiągniętych przez bank. Efektywność systemu będzie się wyrażała poprzez osiąganie danego wyniku przy jak najmniejszym poziomie podejmowanego ryzyka. Analizie poddano ryzyko podejmowane przez banki w relacji do osiąganego przez nie wyniku finansowego. Badaniem objęto banki notowane na Giełdzie Papierów Wartościowych w Warszawie, do analizy wykorzystano dane finansowe banków za lata 2012–2013.

Słowa kluczowe: zarządzanie ryzykiem, efektywność, metoda DEA

THE USE OF DEA METHOD FOR AN ANALYSIS OF EFFECTIVENESS OF RISK MANAGEMENT IN SELECTED BANKS

The problem of assessing and measuring the effectiveness is frequently discussed in the economic literature. In the economic sense efficiency is the relationship between the obtained outputs and inputs needed to achieve them. The higher the ratio the more efficient is the system. Thus the more efficient systems require less input to achieve the certain effect or the system can achieve greater outputs from a certain level of inputs. The effectiveness of management of financial risk in the bank can be measured by examining the relationship between bank profitability and risks associated with its activities. The article presents the method for evaluation of the effectiveness of risk management in the bank using Data Envelopment Analysis (DEA). To make such assessment possible, inputs and outputs of risk management system should be defined. It was assumed that the effect of the system is profit achieved by the bank. Through the risk management system, which is integrated into the whole process of managing the assets and liabilities of the bank, bank can control the amount of risk taken. The efficiency of the system will be expressed by achieving a given result with the least level of risk. In the paper authors analyzed the relationship between financial results and risk taken by banks which are listed in the Warsaw Stock Exchange.

Keywords: risk management, efficiency, DEA method.

DOI:10.7862/rz.2014.hss.17

Przesłano do redakcji: kwiecień 2014
Przyjęto do druku: lipiec 2014

⁸ Dr Agata Gemzik-Salwach, Katedra Finansów, Wyższa Szkoła Informatyki i Zarządzania w Rzeszowie

⁹ Dr inż. Paweł Perz, Zakład Finansów i Bankowości, Wydział Zarządzania, Politechnika Rzeszowska, ul. Powstańców Warszawy 8, 35-959 Rzeszów, autor korespondencyjny, e-mail: pperz@prz.edu.pl

FORMS AND SPECIFICS OF RESOURCE PROVISION OF ECONOMIC SUBJECTS IN AGRICULTURE

The article contains a description and an analysis of the forms and details of economic resources of agriculture, determined the specificity of the strategy of resources provision in terms of development and operation. As the authors study the terms of technical re-equipment and modernization of the agricultural technology, we could tell that the production of major agricultural products, which require a high level of intensification of production should be concentrated in relatively large formations of different legal forms: societies and associations of various types, co-operatives. However, the role of households as forms of self-employment is still very important and needs to be the subject of state support, since concentration and specialization in agriculture will lead to the unification of crops and lack of variety of food products for market. As it could be seen from figure presented in the article, all labor-intensive products are produced in the households, with the small exception of milk production, due to its unprofitability. As we studied forms and specifics of resource provision of economic subjects in agrarian sphere, we could make the conclusion, that issues of ownership heavily distorted the resource provision of agricultural enterprises, making them hosts for household active economic activity, which make no good for future of agriculture sector in a whole and to the resource saving in particular. Such symbiosis has helped for the rural people to survive, but in the long perspective put off Ukrainian agriculture development. Summarizing all said before, we can say that the strategies of specialization and concentration are not always sufficient tool for the development of agriculture in rural areas, because it does not fully take into account the range of production, especially with the high cost of labor.

Keywords: households, farms, agriculture, property, resources, agricultural production

KSZTAŁT I CECHY ŚWIADCZENIA ZASOBÓW PRZEDSIĘBIORSTW ROLNYCH

Tekst zawiera opis i analizę form i szczegółów zasobów gospodarczych rolnictwa, określono specyfikę strategii ubezpieczenia zasobów z punktu rozwoju i działania. W wyniku szczegółowej analizy podstawowych zasad teorii ekonomicznej i historii tworzenia zasobów określono podstawy rozwoju gospodarki rolnej Ukrainy. Autorzy zbadali warunki dla zapewnienia modernizacji techniki i maszyn rolniczych i doszli do wniosku, że produkcja podstawowych produktów rolnych, które wymagają wysokiego poziomu intensyfikacji produkcji powinna być skoncentrowana w stosunkowo dużych formacjach o różnych formach prawnych: stowarzyszeń i zrzeszeń różnych typów spółdzielni. Niemniej jednak jest rola gospodarstwa domowego jako formy samozatrudnienia. Gospodarstwa domowe są bardzo ważne i powinny być przedmiotem pomocy państwa, ponieważ koncentracja i specjalizacja rolnictwa prowadzi do unifikacji kultur i brak wyboru produktów spożywczych na rynku. Jak widać z rysunku przedstawionego w artykule, wszystkie produkty pracochłonne są wytwarzane w gospodarstwach domowym, z kilkoma wyjątkami, w postaci mleka, ze względu na jego niską rentowność. Autorzy badali formy i możliwości ubezpieczenia zasobów gospodarczych w sektorze rolnym i stwierdzili, że kwestia własności w dostarczaniu zasobów w dużym stopniu ma wpływ na przedsiębiorstwa rolne poprzez ich rolę jako donorów dla działalności gospodarczej gospodarstw domowych, co ma negatywny wpływ w ogóle na przyszłość sektora rolnictwa, a w szczególności oszczędzania zasobów. Ta symbioza pomogła mieszkańcom na wsi przetrwać, ale w dłuższej perspektywie spowolniła rozwój ukraińskiego rolnictwa. Podsumowując, można powiedzieć, że strategie koncentracji i specjalizowania nie zawsze są dostatecznym narzędziem rozwoju rolnictwa na obszarach wiejskich, gdyż nie w pełni uwzględniają asortyment produkcji, zwłaszcza z wysokimi kosztami robocizny.

Słowa kluczowe: gospodarstwa domowe, gospodarstwa rolnicze, zasoby, produkcja rolna.

DOI:10.7862/rz.2014.hss.18

Przesłano do redakcji: maj 2014

Przyjęto do druku: lipiec 2014

¹⁰ Andrzej Gerasymchuk, dr.hab, professor of philosophy department of Zhytomir State University named after I. Franko.

¹¹ Nataliia Gerasymchuk, PhD, Associate Professor of Department of Economics of Enterprises, National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine, Heroyiv Oborony st., 15, Kyiv - 03041, Ukraine, corresponding author: 90999nag@mail.ru

УПРАВЛЕНИЕ РАЗВИТИЕМ КОЛЛЕКТИВНОЙ ПАМЯТИ ЕВРОПЕЙСКОГО СООБЩЕСТВА: ОПЫТ ДЛЯ УКРАИНЫ

Актуальность данного исследования вызвана необходимостью выработки конкурентоспособных форм репрезентации национальной истории и путей предупреждения политических спекуляций на почве исторического прошлого в контексте политического кризиса в Украине.

Исследован опыт ЕС по формированию памяти как одного из интегративных факторов. Проанализированы соответствующие программные документы ЕС. В фокусе современного развития европейской коллективной памяти – преступления против человечности, геноциды и военные преступления, преступления тоталитарных режимов. Показаны организационные и институциональные основы выработки и осуществления общей политики памяти в ЕС; общие коммеморативные мероприятия. Государства-члены ЕС внедряют различные подходы к решению вопросов памяти, в зависимости от истории, культуры и правовых систем. Проблемное поле политики памяти в государствах ЕС неоднородно. Выступая посредником и заботясь о консолидации европейских государств, ЕС поддерживает деятельность по разработке общей политики памяти. Круг вопросов, стоящих на повестке дня – создание исчерпывающего перечня типологии индивидуальных и коллективных жертв, классификация категорий нарушений прав человека. Государства ЕС стремятся к достижению такого состояния коллективной памяти, которое сможет поддерживать национальную идентичность, служить основой для общественной консолидации, гарантировать гражданский мир и согласие.

Показаны формирование правового и организационного поля и роль социальных институтов (наука, образование, церковь) в развитии общественной памяти в Украине. Названы общественные институции, чья деятельность влияет на состояние и развитие общественной памяти. Обозначены проблемы взаимодействия государства и гражданского общества по вопросам развития общественной памяти.

Высказаны предположения о дальнейшем направлении развития общей памяти европейского сообщества как иерархической структуры и принципах дальнейшего развития общественной памяти в Украине.

Ключевые слова: имидж, политический лидер, онтологический аспект имиджа, гносеологический аспект имиджа

THE MANAGEMENT OF EUROPEAN COMMUNITY COLLECTIVE MEMORY DEVELOPMENT: THE EXPERIENCE FOR UKRAINE

The necessity of development competitive forms of national history representation and prevent the ways of political speculations on the basis of the historical past in the context of the political crisis in Ukraine caused actuality of the research.

It is studied newest EU experience of the memory formation as one of the integrative factors. It is also the relevant EU policy documents analyzed. Crimes against humanity, genocide and war crimes, crimes of totalitarian regimes are in the focus of European collective memory modern development.

The article shows the organizational and institutional framework for the development and implementation of a common EU memory policy as well as a common commemorative event. EU member states are adopting different paths in dealing of memory, depending on their history, culture and legal systems. The main problem field of memory politics in the EU member states is inhomogeneous. European Union acting as intermediary and caring for the consolidation of European countries support their efforts to develop common memory policies. The range of questions on the agenda – the creation of an exhaustive list of individual and collective victims' typology, classification of human rights violations categories. EU member states strive to achieve such a state of collective memory that will be able to maintain a national identity as a social consolidation basis, to ensure civil peace and harmony.

The article shows the formation of the legal and organizational fields and the role of social institutions (such as science, education, church) in the development of public memory in Ukraine.

It is also named the public institutions which activity effects on status and development of public memory. Here are also shown the problems of the state and civil society interaction on public memory development. As the conclusions it is put forward the assumptions about future direction of common public memory of the European community development as a hierarchical structure and principles of the further development of public memory in Ukraine.

Keywords: image, the political leader, the ontological aspect of the image, the epistemological aspect of image

ZARZĄDZANIE ROZWOJEM PAMIĘCI ZBIOROWEJ WE WSPÓLNOŚCIE EUROPEJSKIEJ: DOŚWIADCZENIE DLA UKRAINY

Aktualność danej pracy uwarunkowana jest koniecznością tworzenia konkurencyjnych form reprezentacji historii narodowej i sposobów zapobiegania spekulacjom politycznym na podstawie historycznej przeszłości w kontekście kryzysu politycznego na Ukrainie. Zbadano doświadczenia UE w kształtowaniu pamięci jako jednego z czynników integracyjnych. Przeanalizowano odpowiednie dokumenty programowe polityki UE. W centrum uwagi nowoczesnej europejskiej pamięci zbiorowej są zbrodnie przeciwko ludzkości, ludobójstwa i zbrodnie wojenne, przestępstwa totalitarnych reżimów. Pokazano ramy organizacyjne oraz instytucjonalne dla formowania i wdrażania wspólnej polityki pamięci w UE; wspólne pamiątkowe wydarzenia. Państwa członkowskie UE przyjęły różne podejścia do kwestii pamięci, w zależności od historii, kultury i

¹² Анна Голубчик, кандидат исторических наук, доцент, докторант кафедры права и европейской интеграции. Днепропетровского регионального института государственного управления Национальной академии государственного управления при Президенте Украины. Электронная почта: gannagolubchik@gmail.com

systemów prawnych. Obszar problemowy polityki pamięci w krajach unijnych nie jest jednolity. Występując w roli moderatora w trosce o konsolidację państw europejskich, UE wspiera działalność skierowaną na rozwój wspólnej polityki pamięci. Zakres zagadnień na porządku dziennym obejmuje kształtowanie kompletnego wykazu typologii ofiar indywidualnych i zbiorowych, klasyfikacji kategorii naruszeń praw człowieka. Państwa unijne podejmują starania osiągnięcia stanu pamięci zbiorowej zdolnego do wsparcia tożsamości narodowej, bycia podstawą spójności społecznej, zapewnienia obywatelskiego pokoju i harmonii. Naświetlono formowanie przestrzeni prawnej i instytucjonalnej oraz rolę instytucji społecznych (nauka, edukacja, Cerkiew) w rozwoju pamięci społecznej na Ukrainie. Wymieniono instytucje publiczne, których działalność wpływa na stan i rozwój pamięci społecznej. Zidentyfikowano problemy współdziałania państwa i społeczeństwa obywatelskiego na rzecz rozwoju pamięci społecznej.

Sformułowano sugestie na temat dalszego rozwoju pamięci zbiorowej Wspólnoty Europejskiej jako struktury hierarchicznej i zasad rozwoju pamięci społecznej na Ukrainie.

Słowa kluczowe: wizerunek, przywódca polityczny, ontologiczny aspekt wizerunku, epistemologiczny aspekt image.

DOI:10.7862/rz.2014.hss.19

Przesłano do redakcji: maj 2014

Przyjęto do druku: lipiec 2014

ИМИДЖ ПОЛИТИЧЕСКОГО ЛИДЕРА – БАЗОВЫЕ КАТЕГОРИИ

Целью настоящей статьи является представление основных категорий, характеризующих феномен имиджа политического лидера, а также процесса его формирования в условиях современного конкурентного политического рынка. Автор обосновывает тезис, что миром правят образы людей, а политическое пространство формируют не партии, а имена лидеров, так как современная политика носит крайне персонифицированный характер. Для того, чтобы персонификация была успешной, необходимо уделять особое внимание „отгораживанию” кандидата от его конкурентов, акцентированию не только политических, но и сугубо личностных характеристик, наиболее выгодно отличающих его от других политиков. Автор считает, что политический лидер является одним из ведущих актеров политического процесса, а политическое лидерство выступает как институт взаимодействия между лидером и его последователями. Имидж лидера формируется и используется в качестве инструмента реализации роли лидера и функционирования института лидерства. Соответственно, при такой постановке вопроса на передний план выходят внешние характеристики политика. Это не всегда имеет прямое отношение к реальным способностям и возможностям политика выполнять свою конкретную роль во властных структурах. Однако именно это помогает ему войти в такие структуры – то есть стать политиком. Автор анализирует имидж лидера также с философских позиций – как форму отличного существования человека. ореол необычного человека, исторической личности, который политик приобретает в качестве имиджа, включает через сопереживание, идентификацию и др. механизмы внутреннюю энергетику избирателей. Ее концентрация и позволяет политику в конечном счете подняться над текущей ситуацией. Одна из самых действенных маркетинговых стратегий для завоевания доверия избирателей, по мнению автора – показать, что лидер похож на избирателей, что у него одинаковые с ними заботы и проблемы, что он – „один из них”. На основании проведенного в статье сформулированы выводы о том, что, характер имиджа должен учитывать культурную специфику, уровень образования населения, экономическую ситуацию и ментальность народа, а также что наполнение имиджа обусловлено конкретным отрезком временем.

Ключевые слова: имидж, политический лидер, онтологический аспект имиджа, гносеологический аспект имиджа.

WIZERUNEK PRZYWÓDCY POLITYCZNEGO: PODSTAWOWE KATEGORIE

Celem niniejszego artykułu jest przedstawienie bazowych kategorii, które charakteryzują zjawisko wizerunku lidera politycznego, jak i proces jego kreowania w dzisiejszym konkurencyjnym rynku politycznym. Autor uzasadnia tezę, że świat jest rządzony przez образы ludzi, a przestrzeń polityczna kształtowana jest nie przez partie polityczne, lecz przez nazwiska przywódców, ponieważ współczesna polityka ma charakter krańcowo personifikowany. Aby personifikacja była skuteczna, należy zwrócić szczególną uwagę na "odseparowanie" kandydata od jego konkurentów, akcentując nie tylko jego cechy polityczne, ale także całkiem osobowościowe, które w sposób najbardziej korzystny odróżniają go od innych polityków. Autor uważa, że przywódca polityczny jest jednym z czołowych aktorów procesu politycznego, a polityczne przywództwo występuje jako instytucja realizująca interakcję między przywódcą i jego zwolennikami. Wizerunek lidera jest kształtowany i stosowany jako narzędzie do realizacji roli lidera i funkcjonowania instytucji przywództwa. Jest oczywiste, że z tego punktu widzenia na pierwszy plan wychodzą cechy zewnętrzne polityka. Nie zawsze jest to bezpośrednio związane z rzeczywistymi umiejętnościami i zdolnością polityka do pełnienia konkretnej roli w strukturach władzy. Jednak, właśnie to pomaga mu dostać się do takich struktur - to jest zostać politykiem. Autor analizuje image lidera także z filozoficznego punktu widzenia, jako formę życia ludzkiego. Aureola niezwykłego człowieka, historycznej osobowości, którą polityk nabywa wraz z wizerunkiem politycznym, uruchamia przez empatię, identyfikację i in. mechanizmy wewnętrznej energetyki wyborców. Jej koncentracja i pozwala politykowi w ostateczności wzrosnąć powyżej obecnej sytuacji. Jedną z najbardziej skutecznych strategii marketingowych stosowanych w celu wzbudzenia zaufania wyborców, według autora, to pokazanie, że lider jest podobny do wyborców, że ma nimi te same obawy i problemy, że - "jest jednym z nich". Na podstawie wniosków zawartych w tym artykule, autor wywodzi charakterystyczne cechy wizerunku przywódcy politycznego: wizerunek powinien uwzględniać specyfikę kulturową, poziom edukacji społeczeństwa, sytuację gospodarczą i mentalność narodową, a jego wewnętrzne wypełnienie ma być odpowiednie do realiów konkretnego okresu czasu.

Słowa kluczowe: wizerunek, przywódca polityczny, ontologiczny aspekt wizerunku, epistemologiczny aspekt image.

IMAGE POLITICAL LEADER: BASIC CATEGORIES

The purpose of this article is to introduce the main categories that characterize the phenomenon of the image of a political leader, as well as the process of its formation in today's competitive political market. The author substantiates the thesis that the world is ruled by images people and the political parties do not form a space, and the names of the leaders, as modern politics is extremely personified. To personification was successful, you need to pay special attention - "isolation" candidate from its competitors, accentuating not only political, but purely personal characteristics that most distinguishes it from other politicians. The author believes that a political leader is one of the leading actors of the political process, and political leadership institute acts as the interaction between the leader and his followers. Image of a leader is formed and used as a tool for the

¹³Prof. dr hab. Aleksandr Gugnin, Politechnika Rzeszowska, Wydział Zarządzania, Katedra Marketingu, al. Powstańców Warszawy 8, 35-959 Rzeszów, autor korespondencyjny: guga@prz.edu.pl

¹⁴ Dr Julia Lisniewska, Dnipropetrowski Regionalny Instytut Zarządzania Państwem, Katedra Prawa i Eurointegracji.

implementation of a leadership role and functioning of the Leadership Institute. Accordingly, when the question is posed to the fore the external characteristics of the policy. This is not always directly related to the real abilities and capabilities to carry out its policy of a specific role in the government. However, it is helping him get into such structures - that is to become a politician. The author analyzes the image of the leader as a philosophical standpoint - as a form of life of human existence. Halo unusual man, a historical person who acquires as a politician's image, including through empathy, identification, and other mechanisms of internal power of voters. Its concentration and allows policy ultimately rise above the current situation. One of the most effective marketing strategies to win the trust of voters, according to the author - to show that the leader is similar to the voters that he has with them the same concerns and problems that he – “one of them”. Based on the conclusions stated in the article that the character's image should be culturally sensitive, educated population, economic situation and mentality of the people, and that the image content due to a particular slot.

Keywords: image, the political leader, the ontological aspect of the image, the epistemological aspect of image.

DOI:10.7862/rz.2014.hss.20

Przesłano do redakcji: maj 2014

Przyjęto do druku: lipiec 2014

WSCHODNI SĄSIEDZI POLSKI A BEZPIECZEŃSTWO EUROPY W MYŚLI POLITYCZNEJ JULIUSZA MIEROSZEWSKIEGO

Artykuł ten jest próbą ujęcia poglądów Juliusza Mieroszewskiego, jednego z najbardziej wpływowych publicystów paryskiej „Kultury”, na rolę Ukrainy, Litwy, Białorusi i Rosji w kwestii bezpieczeństwa Polski i Europy. Publicysta ten wielokrotnie odnosił się do tego tematu na łamach paryskiej „Kultury” przedstawiając różne koncepcje działań, które jego zdaniem przyniosłyby najlepsze rezultaty. Mieroszewski uwzględniał rolę narodów ukraińskiego, litewskiego i białoruskiego w kształtowaniu przyszłości Polski, pomimo znajdowania się zamieszkiwanych przez nie terenów w granicach Związku Radzieckiego. Ważnym elementem publicystyki Mieroszewskiego było postulowanie konieczności współpracy pomiędzy Polską, Ukrainą, Litwą i Białorusią w budowaniu partnerskich relacji z Rosją. Publicysta „Kultury” podkreślał konieczność wielostronnej współpracy, tak na niwie realnej polityki, jak i kultury. Godne podkreślenia są przemyślenia dotyczące działań umożliwiających pojednanie między narodem polskim, a litewskim, ukraińskim i białoruskim. Autor artykułu próbuje wypuklić innowacyjność i pragmatyzm w publicystyce Juliusza Mieroszewskiego opartej na realistycznej wizji polityki i stosunków międzypaństwowych przy uwzględnieniu zmienności w realiach środowiska międzynarodowego. Innym celem autora było pokazanie ewolucji koncepcji, w szczególności tych, które dotyczyły Związku Radzieckiego, gdyż zmienność układu sił i wewnętrzne napięcia w bloku wschodnim wymuszało niejednokrotnie rewizję uprzednich stwierdzeń. Autor próbował ukazać kompleksowość myśli politycznej paryskiej „Kultury” w wyżej wymienionych kwestiach, oraz pokazać oparcie prognoz i twierdzeń na kompleksowej znajomości realiów i społeczeństw, których predykcje te dotyczyły. Autor chciał pokazać, że Mieroszewski potrafił także przyznać się do popełnionych błędów i przewartościować koncepcje zgodnie z aktualnym zapotrzebowaniem. Ponadto uwypuklona została ponadczasowość niektórych spostrzeżeń Juliusza Mieroszewskiego, znajdujących zastosowanie nawet dzisiaj, szczególnie w kontekście ostatnich wydarzeń na Ukrainie.

Słowa kluczowe: bezpieczeństwo, paryska „Kultura”, wschodni sąsiedzi Polski, Juliusz Mieroszewski.

EASTERN NEIGHBORS OF POLAND AND THE SECURITY OF EUROPE IN POLITICAL THOUGHTS OF JULIUS MIEROSZEWSKI

This article is an attempt to approach the views of Julius Mieroszewski, one of the most influential journalists in Paris "Culture", on the role of Ukraine, Lithuania, Belarus and Russia for Polish and European security. This columnist has repeatedly referred to this subject in the pages of Paris "Culture" by presenting various concepts of operations, which he believes would deliver the best results. Mieroszewski takes into account the role of the nations of the Ukrainian, Lithuanian and Belarusian in shaping the future of Poland, despite the fact that areas populated by those nations were inside the borders of the Soviet Union. An important element of Mieroszewski's journalism is a fact that he has been advocating the need for cooperation between Poland, Ukraine, Lithuania and Belarus in building partnership relations with Russia. Publicist of "Culture" emphasized the need for multilateral cooperation, so on floodplain of real politics, and culture. There are highlighted the thoughts on actions for reconciliation between the Polish and Lithuanian, Ukrainian, Belarusian. The article attempts to show innovation and pragmatism in journalism of Julius Mieroszewski based on a realistic vision of politics and international relations, taking into account the variability in the realities of the international environment. Another aim of the author was to show the evolution of the concept, in particular those related to the Soviet Union, since the variation of forces and tensions within the Eastern bloc often necessitated revision of the previous statements. The author tried to show the complexity of the political thought of the Paris "Culture" in the above-mentioned issues, and to show support forecasts and statements on a comprehensive knowledge of the realities and societies, these predictions are concerned. The author wanted to show that Mieroszewski also able to admit mistakes and re-evaluate concepts according to the current demand. In addition, author want to show and emphasizes the timelessness of some observations of Julius Mieroszewski applicable even today, especially in the context of recent events in Ukraine. **Keywords:** security, Paris 'Culture', Polish eastern neighbors, Julius Mieroszewski.

DOI:10.7862/rz.2014.hss.21

Przesłano do redakcji: marzec 2014

Przyjęto do druku: lipiec 2014

¹⁵ Mgr Andrzej Janociński, UMCS w Lublinie, Plac Litewski 3, 20 - 080 Lublin, e-mail: andrzejjanocinski@interia.pl

МОДЕРНИЗАЦИЯ УКРАИНСКОГО ОБЩЕСТВА КАК ИМПЕРАТИВ СОЦИАЛЬНОЙ ЭВОЛЮЦИИ

Рассматривается феномен модернизации как макропроцесс перехода от традиционного общества к современному и постиндустриальному, предполагающий полную или частичную реконструкцию общественной системы с целью ускорения развития; как комплекс взаимосвязанных экономической, политической, социальной и культурной сфер общественной жизни, модернизационные преобразования проявляется в виде появления новых ценностных норм и исчезновения старых. Охарактеризованы два основных типа модернизации – органическая и неорганическая, каждая из которых имеет ограничение во времени, проектную логику и определенного субъекта и выгодоприобретателя, а также два основных подхода, в контексте которых воспринимается и оценивается процесс модернизации: линейно-стадиональный (формационный) и цивилизационный. Обосновывается, что социокультурная ситуация современного мира характеризуется наличием силового модернизационного поля, которое притягивает и подталкивает другие страны к либерально-демократической модели общественного развития.

Раскрываются составляющие модернизационной парадигмы современной Украины, доказывается необходимость переориентации украинского модернизационного проекта на европейские ценности с сохранением национальной специфики, учета социокультурных особенностей трансформирующегося общества. Главное назначение украинской модернизации – это создание современного общества, современных социальных институтов и инфраструктуры, восстановление сознания своей «современности», формирование гражданина-патриота с инновационным мировоззрением, мышлением, культурой. Делается вывод о том, что проблемы, перед решением которых Украина остановилась в своем развитии, не сводятся исключительно к экономическим; это проблемы более системного порядка – проблемы несформированности украинского общества. Поэтому реформирование экономических отношений, обеспечение их стабильно сбалансированной динамики, как и придание принципиально новых импульсов социальным преобразованиям, возможны лишь на качественно новой основе – на основе мировоззренческой консолидации украинского общества, его осовременивания, модернизации, утверждения либеральных ценностей развития и демократии.

Ключевые слова: национальные ценности, модернизация, догоняющая модернизация, глобализация, идентичность, культурная идентичность, национальная идентичность, украинское общество

MODERNIZATION OF UKRAINIAN SOCIETY AS A SOCIAL EVOLUTION IMPERATIVE

The article studies the phenomenon of modernization as a large-scale process of transition from a traditional society to the modern and post-industrial society, assuming full or partial reconstruction of the social system in order to accelerate development; as a set of interrelated economic, political, social and cultural spheres of public life, modernization transformation manifests itself in the form of new values and norms of the disappearance of the old. The article characterizes two main types of modernization - organic and inorganic, with each having a time limit, design logic and certain subject and beneficiary, as well as two main approaches in the context of which is perceived and valued the process of modernization: linear-stage (formational) and civilization. It is proved that socio-cultural situation of the contemporary world is characterized by a force of modernization field that attracts and encourages other nations to the liberal democratic model of social development.

The components of the modern Ukraine modernization paradigm are disclosed, the author proves the need to reorient Ukrainian modernization project European values while preserving national specificities, incorporate sociocultural features of a transformed society. The main purpose of the modernization of Ukrainian - is the creation of a modern society, modern social institutions and infrastructure, restoring consciousness of "modernity", the formation of citizen-patriot with an innovative outlook, mindset and culture. It is concluded that the problems before deciding which Ukraine stopped in its development cannot be reduced solely to economic; this problem more systematic order - problems unformed Ukrainian society. Therefore, the reform of economic relations, ensuring their stable balanced dynamics, as well as giving new impulses fundamentally social transformations are only possible on a new basis - on the basis of ideological consolidation of Ukrainian society, its contemporization, modernization, liberal values that have been approved and the development of democracy.

Keywords: national values, modernization, catching up modernization, globalization, identity, cultural identity, national identity, Ukrainian society

MODERNIZACJA SPOŁECZEŃSTWA UKRAIŃSKIEGO JAKO IMPERATYW EWOLUCJI SPOŁECZNEJ

Autor omawia fenomen modernizacji jako makroproces przejścia od społeczeństwa tradycyjnego do nowoczesnego i postindustrialnego, który przewiduje całkowitą albo częściową modernizację systemu społecznego w celu przyspieszenia rozwoju; jako kompleks powiązanych ze sobą sfer życia społecznego, ekonomicznego, politycznego i kulturowego.

Autor wskazuje, że sytuacja socjalno-kulturowa współczesnego świata jest nacechowana obecnością pola sił modernizacyjnych, które pociąga i popycha inne państwa do modelu liberalno-demokratycznego w rozwoju społeczym.

¹⁶Prof. Николай Адамович Козловец, доктор философских наук, профессор, заведующий кафедрой философии. Житомирского государственного университета имени Ивана Франко Житомир, Украина, e-mail: nikola_kos@mail.ru

Badacz ukazuje składowe paradygmaty modernizacyjnego współczesnej Ukrainy, udowadnia konieczność zmiany orientacji na wartości europejskie ale z zachowaniem specyfiki narodowej oraz socjokulturowych osobliwości procesu transformacyjnego. Główne zadanie modernizacji ukraińskiej polega na stworzeniu współczesnego społeczeństwa, współczesnych instytucji społecznych i infrastruktury, odbudowie świadomości swej „współczesności”, kształtowaniu współczesnego obywatela – patrioty z innowacyjnym światopoglądem, myśleniem, kulturą. Autor dochodzi do wniosku, że problemy, przed którymi stoi Ukraina, nie sprowadzają się do problemów ekonomicznych. Jest to problem o charakterze systemowym, dlatego reformowanie stosunków ekonomicznych, zabezpieczenie ich stabilnej dynamiki, jak i nadanie zasadniczo nowych impulsów zmianom socjalnym jest możliwe jedynie na jakościowo nowej podstawie – na podstawie światopoglądowej konsolidacji społeczeństwa ukraińskiego, jego uwspółcześnienia, modernizacji, umocnienia liberalnych wartości rozwoju i demokracji.

Słowa kluczowe: wartości narodowe, modernizacja, modernizacja opóźniona, globalizacja, tożsamość, tożsamość kulturowa, tożsamość kulturowa społeczeństwa ukraińskiego.

DOI:10.7862/rz.2014.hss.22

Przesłano do redakcji: maj 2014

Przyjęto do druku: lipiec 2014

POLITICAL OFFENSE AND THE SHAPE OF THE POLITICAL SYSTEM. REFLECTIONS ON THE SUBJECT AND SUBJECT MATTER THEORY. PART 1

Political offense is often regarded as a behavior involving an attack on an institution of the state, but also as a specific act committed with political motives directed against an entity which is not an institution of the state, for example, directed against a politician representing a different system of values, beliefs, practicing a different religion, glorifying a different ideology, etc. The view of the analyzed research issues in this text - a political offense - from the problem perspective, was based on the findings encountered in the functioning of modern political systems and solutions that determine the shape of criminal law, while at the same time using general principles of criminal law that determine the shape of normative arrangements. The main thesis put forward in the presented article has been linked to an attempt to answer the question - what factors related to a political system, as well as its dynamism (the ability to change, and the potential for democracy or non-democracy) affect the interpretation of the essence of a political offence by particular centers of public authority.

Keywords: political offense, political system, criminal law, criminal policy.

PRZESTĘPSTWO POLITYCZNE A KSZTAŁT SYSTEMU POLITYCZNEGO. ROZWAŻANIA NA TEMAT TEORII PODMIOTOWEJ I PRZEDMIOTOWEJ. CZĘŚĆ 1

Przestępstwo polityczne uznawane jest często jako zachowanie polegające na ataku na instytucję państwa, ale również jako określony czyn popełniony z motywów politycznych ukierunkowany przeciwko podmiotowi nie będącemu instytucją państwa, np. skierowany przeciwko politykowi reprezentującemu odmienny system wartości, światopogląd, wyznającemu inną religię, gloryfikującemu odmienną ideologię, itp. Ujęcie analizowanego zagadnienia badawczego w powyższym tekście – przestępstwa politycznego - w perspektywie problemowej, zostało oparte na ustaleniach występujących w ramach funkcjonowania współczesnych systemów politycznych oraz rozwiązaniach determinujących kształt prawa karnego, przy czym wykorzystano tutaj ogólne zasady prawnokarne determinujące kształt ustaleń normatywnych. Zasadnicza teza postawiona w prezentowanym artykule została związana z próbą odpowiedzi na pytanie – jakie czynniki przynależne systemowi politycznemu, oraz jak jego dynamiczność (możliwość zmiany, a także potencjał demokratyczności lub niedemokratyczności) wpływają na interpretowanie przez poszczególne ośrodki władzy publicznej istoty politycznego przestępstwa.

Słowa kluczowe: przestępstwo polityczne, system polityczny, prawo karne, polityka kryminalna

DOI:10.7862/rz.2014.hss.23

Przesłano do redakcji: czerwiec 2014

Przyjęto do druku: lipiec 2014

¹⁷ Tomasz Kuczur DSc, PhD, Associate Professor, Kazimierz Wielki University in Bydgoszcz, ul. Jagiellońska 11, 85-067 Bydgoszcz, tel. (52) 322 03 55, e – mail: t.kuczur@wp.pl

ИЗМЕНЕНИЕ ОБРАЗА ЖИЗНИ КАК ДЕТЕРМИНАНТА РАЗВИТИЯ СОЦИАЛЬНОЙ РАБОТЫ

Исследуется процесс институционализации социальной работы. Выдвигается гипотеза о том, что изменение образа жизни является ключевым фактором в появлении новых форм социальной работы.

Представлен ряд признаков, которые фиксируют наличие изменений в образе жизни: изменение системы ценностных ориентаций, идеологии; изменение системы ожиданий, жизненных приоритетов, целей; изменение оценки качества жизни; изменение социальных потребностей.

В статье показано, что становление социальной работы происходит тогда, когда индивидуальная потребность превращается в потребность группы и требует удовлетворения на социальном уровне.

Проанализированы протоформы социальной работы: княжеская благотворительность, церковная благотворительность и общественная помощь. Показана структура интересов и потребностей в благотворительности, и доказывается, что появление профессиональной социальной работы связано с перемещением акцента действия на удовлетворение потребностей клиентов.

Выделены исторические процессы и события, которые стали основанием изменений в образе жизни человечества: появление городов и вольнонаемных работников, формирование идеи гражданских свобод, отмена крепостничества, развитие гуманитарных наук, переориентация на общество потребления, развитие информационных технологий.

Доказано, что изменение образа жизни детерминирует появление новых социальных потребностей, которые требуют удовлетворения в новых формах организации помощи населению. В разные исторические периоды такими формами были: социальная изоляция, карцерная система, государственное социальное попечительство, технологии социальной работы, социальное обеспечение, социальная поддержка, социальные услуги.

Подчеркивается, что появление субъектности – главное достижение в становлении современной социальной работы как сферы, которая обеспечивает экологичность общественной жизни.

Ключевые слова: институционализация, образ жизни, формы социальной работы.

ZMIANY SPOSOBU ŻYCIA JAKO CZYNNIK ROZWOJU PRACY SOCJALNEJ

Badaniu poddano proces instytucjonalizacji pracy społecznej. Zakłada się hipotezę, iż zmiana stylu/sposobu/podejścia do/życia jest czynnikiem, który odgrywa znaczną rolę, przy wyłanianiu się form pracy społecznej.

Przedstawiono szereg cech, które ujawniają obecność zmian w sposobie/ stylu/podejściu do/życia: zmiany systemu wartości, ideologii, zmiany systemu oczekiwań, życiowych priorytetów, wartości, zmiany sposobu oceniania jakości życia, zmiany potrzeb społecznych. Powstanie pracy społecznej odbywa się wówczas, gdy potrzeba indywidualna przekształca się w potrzebę grupy i wymaga zaspokojenia jej na poziomie społeczeństwa.

Poddano analizie załączki form pracy społecznej: dobroczynność, dobroczynność kościelną oraz pomoc społeczną. Profesjonalizacja pracy społecznej związana jest z przesunięciem zaspokojenia potrzeb własnych w procesie dobroczynności do analizy zawartości potrzeb klientów.

Wyszczególnione zostały historyczne procesy i wydarzenia, które wywołały bardzo ważne zmiany w sposobie życia ludzkości. Do nich możemy zaliczyć pojawienie się miast i pracowników, formowanie idei swobód obywatelskich, zniwelowanie pańszczyzny, rozwój nauk humanistycznych, przekierowanie na społeczeństwo konsumpcji oraz rozwój technologii informacyjnych.

Udowodniono, że zmiany sposobu życia powodują pojawienie się nowych socjalnych potrzeb. Ostatnie muszą być zaspokajane w nowych formach organizacji pomocy mieszkańcom. Potrzeby różniły się w zależności od czasów historycznych. Były nimi izolacja społeczna, państwowa opieka społeczna, technologie pracy socjalnej, ubezpieczenie społeczne, wsparcie socjalne, usługi społeczne.

Zwrócono uwagę na to, że pojawienie się podmiotu jest głównym osiągnięciem w przypadku kształtowania się nowoczesnej pracy socjalnej jako sfery, która zabezpiecza ekologię życia społecznego.

Słowa kluczowe: instytucjonalizacja, sposób życia, formy pracy socjalnej.

WAY OF LIFE CHANGE AS A DETERMINANT OF SOCIAL WORK DEVELOPMENT

The work explores social work institutionalization process. It is hypothesized that lifestyle change is the key factor in the emergence of the new forms of social work.

The work presents a number of characteristics that indicate the presence of changes in the way of life: change of the value system, ideology; change of the expectations system, life priorities, goals; change of life quality assessment; social needs change.

The work demonstrates that the formation of social work takes place when the individual need turns into a group need and seeks satisfaction on the social level.

¹⁸ Lesya Lyuta, PhD, Katedra Pracy Socjalnej. Wydział Psychologii, Kijowski Narodowy Uniwersytet im. Tarasa Szewczenka, e-mail: luta_lesya@ukr.net

The social work proto-forms were analyzed: princely charity, church charity and public assistance. The need for charity always belongs to the giver. The need is that of benefactor and not of the one who receives such aid. The emergence of professional social work is connected with the move of personal needs satisfaction in the process of charity towards the direct analysis of the client needs content.

The work points out historical processes and events that triggered major changes in the humankind's way of life: emergence of cities and independent contractors, formation of the idea of civil liberties, the abolition of serfdom, development of liberal arts, shift towards the consumer society, development of information technologies.

It was proved that lifestyle change provokes the emergence of new social needs that require satisfaction in the new forms of organization of public aid. In different historical periods these forms were as follows: social isolation, punishment cell system, state social guardianship, social work technologies, social security, social assistance and social services.

It is emphasized that the emergence of subjectivity is a major achievement in the development of modern social work as a sphere, which ensures sustainability of public life.

Keywords: institutionalization, way of life, social work forms

DOI:10.7862/rz.2014.hss.24

Przesłano do redakcji: marzec 2014

Przyjęto do druku: lipiec 2014

PEŁNOMOCNIK DO SPRAW DORĘCZEŃ W PROCEDURZE PODATKOWEJ

Artykuł poświęcony jest problematyce związanej z obowiązkiem ustanowienia pełnomocnika do spraw doręczeń. Autor wykazał, że obowiązek ustanowienia pełnomocnika do spraw doręczeń spoczywa na stronie postępowania podatkowego i dotyczy wyłącznie podatników będących osobami fizycznymi. Zatem nie ma on zastosowania do innych podmiotów, na przykład osób prawnych, czy też jednostek organizacyjnych niemających osobowości prawnej.

Z dokonanych w publikacji ustaleń wynika, że według art. 147 § 1 Ordynacji podatkowej w razie wyjazdu za granicę na okres co najmniej 2 miesiące, strona obowiązana jest do ustanowienia pełnomocnika do spraw doręczeń. Innymi słowy – chodzi o każdy wyjazd zagraniczny, zarówno ten, który spowoduje zmianę adresu w rozumieniu art. 146 Ordynacji podatkowej, jak i takiej zmiany nie wywoła, ponieważ istotny jest realny czas pobytu za granicą, czyli nieprzerwany dwumiesięczny okres przebywania.

W artykule wskazano również, że w przypadku ewentualnych zaniechań, uchybień, itp., których dopuścił się pełnomocnik do spraw doręczeń, okoliczność ta nie może być skutecznie powoływana przez mocodawcę (stronę) w toku postępowania podatkowego. Ponadto fakt ustanowienia pełnomocnika do spraw doręczeń należy oznajmić organowi podatkowemu właściwemu w sprawie. W przeciwnym razie pismo uznaje się za doręczone pod dotychczasowym adresem, a organ podatkowy pozostawia je w aktach sprawy. Oznacza to, że skutkiem prawnym braku dopełnienia obowiązku zawiadomienia organu administracji publicznej o zmianie adresu będzie przyjęcie fikcji prawnej skutecznego dokonania doręczenia, w przypadku gdy organ podjął próbę dokonania doręczenia pod nieaktualny adres. Innymi słowy, w razie wyjazdu za granicę na okres co najmniej dwóch miesięcy, strona (osoba fizyczna) obowiązana jest do ustanowienia pełnomocnika do spraw doręczeń, a fakt ten musi zgłosić organowi podatkowemu właściwemu w sprawie, ponieważ niedopełnienie wymienionych obowiązków będzie skutkowało przyjęciem fikcji doręczenia wszelkich pism pod dotychczasowym adresem.

Słowa kluczowe: pełnomocnik, podatnik, postępowanie podatkowe, doręczenie, fikcja prawna

PROCESS AGENT IN A TAX PROCEDURE

The paper is devoted to issues related to the obligation to appoint an agent for service of process. The author has shown that the obligation to appoint an agent for service of process lies with the party of the tax procedure and applies only to taxpayers who are natural persons. Therefore, it does not apply to other entities, such as legal persons or organizational units without legal personality.

The findings in the paper demonstrate that according to Art. 147 § 1 of the Tax Ordinance in the event of going abroad for a period of at least two months, the party is obliged to appoint a process agent. In other words – it concerns every trip abroad, both one that will result in change of address within the meaning of Art. 146 of the Tax Ordinance, and one that will not bring about such a change, as the actual duration of the stay abroad is important, i.e. a two-month period of continuous residence.

The paper also stated that in case of any negligence, misconduct, etc., committed by the service agent, that fact cannot be effectively invoked by the principal (party) in the course of a tax procedure. In addition, the fact of appointing an agent for service of process must be declared at the tax authority competent in the case. Otherwise, a pleading shall be deemed to have been served under the current address and the tax authority leaves the pleading in the case files. This means that a legal consequence of failing to fulfil the obligation to inform the public authority of change of address will be acceptance of legal fiction of succeeding to serve effectively where the authority has attempted to serve to an invalid address. In other words, when going abroad for a period of at least two months, the party (natural person) is obliged to appoint a service agent, and this fact must be reported to the tax authority competent in the case since failure to fulfil said obligations will result in the acceptance of fiction of service of all pleadings to the current address.

Keywords: agent, tax payer, tax procedure, service, legal fiction.

DOI:10.7862/rz.2014.hss.25

Przesłano do redakcji: maj 2014

Przyjęto do druku: lipiec 2014

¹⁹ Dr Ireneusz Nowak, Katedra Materialnego Prawa Podatkowego, Wydział Prawa i Administracji, Uniwersytet Łódzki, ul. Kopcińskiego 8/12, 90-232 Łódź, e – mail: irnowak@uni.lodz.pl

AUTHORITARIANISM IN EUROPE INE THE TWENTIETH CENTURY: A POLITICAL-SCIENCE ANALYSIS OF THE CHARACTERISTICS OF THE POLITICAL SYSTEM (PART 1)

The article is a political-science analysis of authoritarianism as a political system, which was an alternative to democracy and totalitarianism in Europe in the twentieth century. It presents the theoretical determinants of the problem such as disputes over definitions and the definition of the concept of authoritarianism, the subjective and chronological scopes of the use of the term, and the origin of the definition. In his empirical studies on specific instances of the occurrence of dictatorship in Europe, the author used the term "authoritarian syndrome". Seven constitutive elements of the authoritarian syndrome were analyzed: 1) the sovereign as the fundamental institution of State power; 2) coup d'état – the character, ideal type, and its specific variants; 3) the formula of legitimation of State power, including inter alia the character of ways of legitimizing authority, and the "drama of legitimation" after the dictator's death; 4) limited autonomy of society, manifested in the depoliticization of society and in the growing influence of the State on social life with some autonomous spheres being retained; 5) consolidation of State power; 6) the traditionalist axiological order and its sources; 7) the authoritarian camp. Four of seven elements of the authoritarian syndrome were analyzed in first part of this article: the sovereign, coup d'état, the formula of legitimation and limited autonomy of society.

Keywords: Authoritarianism, Political System, Twentieth Century, Political Thought.

AUTORYTARYZM W EUROPIE W XX WIEKU: POLITOLOGICZNA ANALIZA CECH SYSTEMU POLITYCZNEGO (CZEŚĆ 1)

Artykuł jest analizą politologiczną autorytaryzmu jako systemu politycznego, alternatywnego dla demokracji i totalitaryzmu w XX wieku. Do tego celu zostało użyte pojęcie „syndrom autorytarny”. Zdefiniowano „syndrom autorytarny”, na który składa się siedem elementów kontytutywnych, występujących łącznie. Elementy zostały wydzielone w wyniku badań źródłowych konkretnych przypadków ustanowienia i funkcjonowania systemu autorytarnego w Europie Środkowej i Zachodniej. Są to: 1) suweren – podstawowa instytucja władzy państwowej; 2) zamach stanu – charakter, typ idealny, cechy charakterystyczne, warianty; 3) formuła legitymizacji władzy państwowej oraz „dramat legitymizacyjny” po śmierci dyktatora; 4) limitowana autonomia społeczeństwa w postaci jego depolityzacji oraz ochrony przed ingerencją państwa wydzielonych sfer życia społecznego; 5) konsolidacja władzy państwowej; 6) tradycyjny ład aksjologiczny; 7) obóz autorytarny. W części I artykułu omówiono cztery pierwsze składniki „syndromu autorytarnego”. W autorytaryzmie za suwerena uznano państwo, którego interesy i podmiotowość były wyrażane przez dyktatora. Zamach stanu był przeprowadzany przez wojsko bez angażowania społeczeństwa, natomiast formuła legitymizacji władzy państwowej została oparta na roli politycznej i historycznej oraz kompetencjach dyktatora. Celem władzy w autorytaryzmie było zdepolityzowanie najważniejszych konfliktów społecznych i ekonomicznych.

Słowa kluczowe: autorytaryzm, system polityczny, XX wiek, myśl polityczna.

DOI:10.7862/rz.2014.hss.26

Przesłano do redakcji: maj 2014

Przyjęto do druku: lipiec 2014

²⁰ Dr hab. Waldemar Paruch prof. UMCS, Wydział Politologii, UMCS w Lublinie, Plac Litewski 3, 20 - 080 Lublin, e-mail: wparuch@o2.pl

UDZIAŁ RADZIECKICH RESORTÓW „SIŁOWYCH” W „PUCZU SIERPNIOWYM” 1991 ROKU. CZĘŚĆ 2

Niniejszy artykuł jest kontynuacją syntezy dotyczącej roli, jaką odegrały ówczesne radzieckie resorty „siłowe”: Ministerstwo Obrony, Ministerstwo Spraw Wewnętrznych oraz Komitet Bezpieczeństwa Państwowego, w próbie zamachu stanu podjętej przez członków Państwowego Komitetu do spraw Stanu Wyjątkowego między 19 a 21 sierpnia 1991 r. Wbrew pierwotnym założeniom planistów demonstracja siły poprzez wprowadzenie do większych miast dużej ilości sprzętu wojskowego nie zniechęciła przeciwników puczu do organizowania różnorodnych form protestu, choć stały się one bardziej widoczne dopiero od południa pierwszego dnia puczu. W tej sytuacji główny ciężar działań powinny wziąć na siebie dwa pozostałe resorty – KGB i MWD.

Jednak i w tym przypadku brak skonkretyzowanego planu działania rozpisanego na konkretne formacje i służby aż do poziomu poszczególnych (centralnych oraz terenowych) jednostek organizacyjnych doprowadził do licznych zaniechań, zwłaszcza w pierwszych sześciu godzinach od chwili wprowadzenia stanu wyjątkowego. Trzy z nich miały charakter kluczowy i to one ostatecznie przesądziły o niepowodzeniu puczu

Zastosowane w cudzysłowach określenia, takie jak: działania „filtracyjne”, „zapobiegawczo-profilaktyczne”, „negatywne postawy”, „elementy antyspołeczne” czy „zagraniczne kręgi władzy” – pochodzą z cytowanych w różnych źródłach oficjalnych dokumentów wspomnianych resortów, zwłaszcza KGB. W większości są one nie tylko dosłownie przytoczonymi zwrotami z ówczesnie stosowanego tzw. języka operacyjnego, ale stanowią jednocześnie – tak charakterystyczny dla okresu istnienia Związku Radzieckiego – przykład prymatu sfery ideologii nad całością życia społeczno-politycznego. Należy zarazem zaznaczyć, że w państwach demokracji liberalnej część z nich miała nieco inny, a często nawet absolutnie przeciwstawny wydźwięk.

W przypadku osób, których imiona, ówczesnie posiadane przez nich stopnie wojskowe oraz pełnione funkcje przedstawiono w pierwszej części artykułu, ograniczono się jedynie do podania nazwisk.

Słowa kluczowe: Ministerstwo Obrony ZSRR, KGB ZSRR, MWD ZSRR, pucz sierpniowy 1991, GKChP

PARTICIPATION OF SOVIET FORCE'S DEPARTMENTS IN THE "AUGUST COUP" OF 1991. PART 2

The article explores in detail the activities of the Ministry of Defence, the Committee for State Security (KGB) and the Ministry of Internal Affairs (MVD) taken during the „August Coup” from 19 to 21 August 1991, both by military special operations units, all-military formations and others – subordinates – services.

Contrary to initial assumptions planners show of force by the introduction to the larger cities large numbers of military equipment did not discourage opponents of the coup to organize various forms of protest, although they have become more visible only from noon on the first day of the coup. In this situation, the main burden of action should take on the other two departments – the KGB and MVD.

However, in this case, the lack embodied the announced action plan for individual formations and services up to the level of the individual (central and field) organizational units has led to numerous omissions, especially in the first six hours after a state of emergency. Three of them were of crucial and they finally determined the failed coup. The first and most important was the lack of blockade of all publicly available communication channels, as well as government communications apparatus of those users for whom it was intended to take action against their detention and internment. The second was the lack of response to spontaneously taken by journalists of independent media attempts to transfer non-manipulated in formations. The third, with the implementation of the lion's share of abandoned, was the temporary isolation of potential opposition leaders.

The article uses official collections of documents published in the Russian Federation in the 1990s, as well as numerous analyses of various the authors (especially from Russia, United States and Britain) also disclosed reports of the Central Intelligence Agency, available on the Internet, thanks to the law on the Freedom of access to information.

Keywords: Ministry of Defence of the USSR, the KGB of the USSR, the MVD of the USSR, August Coup of the 1991, GKChP

DOI:10.7862/rz.2014.hss.27

Przesłano do redakcji: marzec 2014

Przyjęto do druku: lipiec 2014

²¹ Dr Leszek Pawlikowicz, Zakład Historii Państwa i Prawa, Wydział Prawa i Administracji, Uniwersytet Rzeszowski, Aleja Rejtana 16c, 35-959 Rzeszów.

²² Mgr Krzysztof Surowiec, Zakład Nauk Humanistycznych, Wydział Zarządzania, Politechnika Rzeszowska, ul. Poznańska 1, 35-084 Rzeszów, tel. 017 8651204, autor korespondencyjny: ks@prz.edu.pl

WYKORZYSTANIE ELEMENTÓW ANALIZY FINANSOWEJ DO OCENY KONDYCJI MIKROPRZEDSIĘBIORSTWA NA PODSTAWIE PODATKOWEJ KSIĘGI PRZYCHODÓW I ROZCHODÓW ORAZ OBLIGATORYJNYCH EWIDENCJI POMOCNICZYCH

Funkcjonowanie w złożonej i konkurencyjnej gospodarce rynkowej ciągle stawia przed przedsiębiorstwami nowe wyzwania wymagające podejmowania wielu decyzji zarządczych. Decyzje te dotyczą między innymi profilu działalności, alokacji zasobów, źródeł finansowania, zakresu oferowanych produktów czy towarów, kierunków rozwoju i związanych z tym inwestycji. W dużej mierze wynik końcowy podejmowanych decyzji zarządczych zależy od oceny kondycji finansowej prowadzonego przedsiębiorstwa. Z tego powodu w procesie decyzyjnym istotną rolę przypisuje się analizie finansowej, dzięki której możliwe są między innymi: ocena sytuacji majątkowej i finansowej przedsiębiorstwa, analiza efektywności prowadzonej działalności, ocena zdolności przedsiębiorstwa do rozwoju. Rozwiązywanie problemów decyzyjnych na ogół nie jest możliwe bez dostępu do użytecznych informacji finansowych, których podstawowym źródłem w przedsiębiorstwie są księgi rachunkowe. Jednak część mikroprzedsiębiorstw nie prowadzi ksiąg rachunkowych, gdyż zgodnie z obowiązującym prawem, ze względu na formę organizacyjno-prawną bądź osiągnięte przychody, nie ma takiego obowiązku. Mikroprzedsiębiorstwa te prowadzą jednak obligatoryjnie różne ewidencje dla celów rozliczeń publiczno-prawnych, których rodzaj zależy między innymi od wybranej formy rozliczeń z tytułu podatku dochodowego. Informacje w nich zawarte można również wykorzystać do celów zarządzania, chociaż w znacznie ograniczonym zakresie. Celem artykułu jest wskazanie możliwości wykorzystania informacji zawartych w podatkowej księdze przychodów i rozchodów oraz dodatkowych obligatoryjnych ewidencjach prowadzonych dla potrzeb rozliczeń publiczno-prawnych do oceny kondycji finansowej mikroprzedsiębiorstwa.

Słowa kluczowe: mikroprzedsiębiorstwo, ocena kondycji finansowej mikroprzedsiębiorstw, analiza finansowa

USING ELEMENTS OF FINANCIAL ANALYSIS FOR ESTIMATION OF FINANCIAL FORM OF MICROENTERPRISE IN FOOTHOLD ABOUT INFORMATION FROM TAX BOOK OF INCOME AND OUTGOINGS AND OTHER OBLIGATORY SUBSIDIARY RECORDS

Functioning in complex and competitive market still puts new challenges before enterprises and require taking up many business decisions. These business decisions usually concentrate on profile of activity, stock's allocation, sources of funds, range of offered products, directions of development and connected with it investments. Many times final results of undertaken business decisions depend on estimate of financial form of led enterprise. Because of that in decision process a financial analysis plays an important role, due to which it is possible to evaluate condition of enterprises' assets and sources of funds, analyze efficiency of led activity, estimate an ability of enterprise for development. Solving of decision problems usually is not possible without an access to useful financial information whose basic source in enterprises are account books. However, some of microenterprises do not lead account books, because according to obligatory law, from the point of view of organizationally-legal form or achieved income, they do not have such a duty. These microenterprises lead different obligatory records for purposes of settlements of taxes and other state accounts, whose kind depends on chosen form of settlement of revenue tax accounts. Information included into them can be also used for making business decisions, but in considerably limited range. The purpose of this article is to shows possibilities of using information included in tax book of income and outgoings and other obligatory records leaded for purposes of settlements of taxes and other state accounts for estimation of financial form of microenterprises.

Keywords: microenterprise, estimate of financial form microenterprise, financial analysis.

DOI:10.7862/rz.2014.hss.28

Przesłano do redakcji: marzec 2014

Przyjęto do druku: lipiec 2014

²³ Dr Sabina Rokita, Zakład Finansów i Bankowości, Wydział Zarządzania, Politechnika Rzeszowska, Al. Powstańców Warszawy 8, 35-959 Rzeszów

ZNACZENIE ANALOGII DLA OKREŚLENIA PUNKTU WYJŚCIA W *QUARTA VIA*

W artykule nawiązuje się do ożywionej dyskusji dotyczącej roli i znaczenia czwartej drogi świętego Tomasza z Akwinu (*quarta via*) dla filozofii klasycznej. W dyskusji tej do chwili obecnej wykrystalizowały się dwa stanowiska. W jednym postrzega się czwartą drogę jako nawiązanie i kontynuację myśli platońskiej, przez co widzi się w argumentie zagrożenie dla jednolitości filozofii klasycznej. W innym czwarta droga jest postrzegana jako sam rdzeń metafizyki realistycznej, która zmierza do całościowego i ostatecznego wyjaśnienia rzeczywistości. Właśnie czwarta droga jest traktowana w takim wyjaśnieniu jako ostatni wieńczący etap.

Autor niniejszej pracy wskazuje na powód rozbieżności zdań w kwestii roli i znaczenia czwartej drogi w filozofii klasycznej. Utrzymuje, że w argumentacie święty Tomasz nie określił jasno, jakie doświadczalne własności stanowią punkt wyjścia argumentu. W samym argumentacie jest mowa o wielu ustopniowanych własnościach, ale tylko niektóre z nich mogą spełniać funkcję dowodową. Jeśli więc wszystkie wymienione w argumentacie doświadczalne własności realnego bytu uczyni się jego punktem wyjścia bądź wybierze się tylko niektóre spośród nich, a te będą nieodpowiednie, wówczas *quarta via* nie będzie mogła niczego ostatecznościowo wyjaśniać/dowieść. W artykule wskazuje się na analogię jako klucz do ustalenia katalogu ustopniowanych własności realnego bytu, będących odpowiednim punktem wyjścia dla *quarta via*. Na jej podstawie ustala, że katalog tworzą tylko własności transcendentalne, gdyż jedynie te własności określa zasada analogii bytu, która wiąże byty przygodne, określone przez te własności, z analogatem głównym.

Słowa kluczowe: analogia bytu, argumenty za istnieniem Boga, doskonałości bytowe, filozofia Boga, filozofia klasyczna, metafizyka, transcendentalia bytowe

THE IMPORTANCE OF ANALOGY TO DETERMINE THE STARTING POINT IN *QUARTA VIA*

The article refers to the ongoing debate on the fourth argument (*quarta via*) of St. Thomas Aquinas, which leads to the affirmation of the existence of God. In the debate until now emerged two positions on the role and importance of the fourth argument for classical philosophy. According to the first position the fourth argument St. Thomas Aquinas is seen as one who adopts and develops the Platonic philosophy. Then this argument may threaten the unity of classical philosophy. There are also others who perceive the fourth argument as the core of realistic metaphysics.

The purpose of the fourth argument St. Thomas Aquinas is the complete and final explanation of reality. Undoubtedly, the fourth argument is treated as the last stage of holistic explanation of reality. The author of this study indicates the reasons of disagreement concerning the role and importance of the fourth argument for classical philosophy. In his opinion, the cause of these discrepancies is that St. Thomas did not specify clearly those properties that can be the foundation of the argument. But how to choose them? In this paper, the author points to the analogy, this is key to the rejection of these properties, which can not constitute ontological base of the argument with of degrees of perfection.

Keywords: analogy of being, arguments for God's existence, perfection of being, philosophy of God, classical philosophy, metaphysics, transcendental ownership.

DOI:10.7862/rz.2014.hss.29

Przesłano do redakcji: luty 2014

Przyjęto do druku: lipiec 2014

²⁴ Ks. dr Andrzej Sołtys, Zakład Nauk Humanistycznych, Wydział Zarządzania, Politechnika Rzeszowska, ul. Poznańska 1, 35-084 Rzeszów, tel. 017 8651204, e-mail: asoltys@prz.edu.pl

ARTUR SCHOPENHAUER JAKO TWÓRCA PRAWDZIWEJ FILOZOFII ZŁA W INTERPRETACJI MARIANA ZDZIECHOWSKIEGO

Celem opracowania jest próba analizy kolejnej części twórczości Mariana Zdziechowskiego w poszukiwaniu odpowiedzi dotyczącej genezy zła. Rozważania zawarte w artykule rozpoczynają się od krótkiego słowa wstępnego wskazującego na inspirację, którymi kierował się filozof. Zdaniem polskiego filozofa nie sposób radośnie, po augustyńsku wierzyć, że nie ma zła, że jest ono tylko brakiem bądź czymś drobnym i akcydentalnym. Należy uświadomić sobie, że zło istnieje i że jego byt jest bardzo mocny (o tym w pierwszej części: *W poszukiwaniu pierwszej przyczyny zła – filozofia Mariana Zdziechowskiego*. Odpowiedzi nie odnalazł również Zdziechowski w analizie zagadnień i interpretacji dzieł Schellinga, Secretana i Sołowjewa (o tym *Unde malum? W poszukiwaniu pierwszej przyczyny zła – filozofia Mariana Zdziechowskiego* (część 2)). Zdaniem Zdziechowskiego największe szanse na odnalezienie odpowiedzi na pytanie dotyczące praprzyczyny zła są teksty Schopenhauera, dzięki któremu, także elementy nauki buddyjskiej zostały przeniesione na grunt europejski. Jest ona wyjątkowo istotna, przede wszystkim dlatego, że porusza najważniejszy jego zdaniem temat: zła i cierpienia w świecie, które było ignorowane przez większość myślicieli europejskich. To Schopenhauer zmusił ich do zainteresowania zagadnieniem zła, przewyciężył dziewiętnastowieczny optymizm heglowski oraz złamał istniejące kanony myślenia. To właśnie pesymizm – według Zdziechowskiego – który wkraśl się do Europy za Schopenhauerem, pozwala prawdziwie uświadomić sobie grozę problemu. Wydaje się, że filozofia Schopenhauera jest dla polskiego myśliciela prawdziwą filozofią zła.

Słowa kluczowe: Marian Zdziechowski, filozofia zła, pesymizm, religia, filozofia europejska, Arthur Schopenhauer.

ARTHUR SCHOPENHAUER AS THE CREATOR OF THE TRUE PHILOSOPHY OF EVIL IN THE INTERPRETATION OF THE MARIAN ZDZIECHOWSKI

The aim of this paper is to analyze the next part of the work of Marian Zdziechowski in the search of the answers concerning the origins of evil. The considerations contained in the article begins with a brief foreword indicating the inspiration that the philosopher guided. According to the Polish philosopher it is impossible, in an Augustynian way to believe that there is no evil, that it is only the lack of something, or something small and accidental. One should realize that evil exists and that its existence is very strong (about this in the first part: *In search of the first cause of evil - Marian Zdziechowski's philosophy*²⁶. Zdziechowski did not also find the answer to this question in the analysis of issues and interpretation of the works of Schelling, Secret and Sołowjew (about that in *Unde malum? In search of the first cause of evil - Marian Zdziechowski's philosophy* (part 2)). According to Zdziechowski the best chance of finding the answer to the question about the root causes of evil are the texts by Schopenhauer, through which, the elements of the Buddhist teachings have been moved into Europe. It is extremely important, primarily because in his opinion it touches the most important topic: the evil and suffering in the world, which was ignored by most of the thinkers of Europe. It was Schopenhauer who forced them to get interested in the issue of evil, he overcame the nineteenth century Hegelian optimism and broke the existing canons of thought. It is the pessimism – according to Zdziechowski - which has crept into Europe thanks to Schopenhauer, which truly allows to realize the horror of the problem. It seems that Schopenhauer's philosophy is for the Polish thinker the philosophy of true evil.

Keywords: Marian Zdziechowski, the philosophy of evil, pessimism, Schopenhauer, religion, European philosophy.

DOI:10.7862/rz.2014.hss.30

Przesłano do redakcji: grudzień 2013

Przyjęto do druku: lipiec 2014

²⁵ Dr Justyna Stecko, Zakład Nauk Humanistycznych, Wydział Zarządzania, Politechnika Rzeszowska, ul. Poznańska 1, 35-084 Rzeszów, tel. 017 8651204, e-mail: jstecko@prz.edu.pl

²⁶ J. Stecko, *W poszukiwaniu pierwszej przyczyny zła – filozofia Mariana Zdziechowskiego (część 1)*, Humanities and Social Sciences, nr 20 (3/2013), ss. 187-192.

WPLYW HAŁASU NA JAKOŚĆ PRACY

Ważnym zasobem każdej organizacji są pracownicy. Ich praca pozwala osiągać cele stawiane organizacji. Aby umożliwić osiągnięcie tych celów należy zapewnić odpowiednie warunki na stanowiskach pracy. Jednym z elementów wpływających na jakość pracy jest hałas. Hałas może być szkodliwy dla zdrowia. Może być też przyczyną wypadku przy pracy. Stąd też celem jest ukazywanie jego wpływu na jakościowe efekty pracy. Ogólnie przyjętą w przemyśle granicą szkodliwości hałasu jest jego poziom wynoszący 8-100 dB.

W warsztatach, gdzie wykonywane są roboty precyzyjne, hałas nie może przekraczać 50 dB. Hale fabryczne mają wyższy próg – 90 dB. Poziom ekspozycji na hałas odniesiony do 8-godzinnego dobowego wymiaru czasu pracy nie może przekraczać 85 dB, a odpowiadająca mu ekspozycja dzienna nie może przekraczać wartości $3,64 \times 103 \text{ Pa}^2 \times \text{s}$ lub poziom ekspozycji na hałas odniesiony do tygodnia pracy nie może przekraczać wartości 85 dB, a odpowiadająca mu ekspozycja tygodniowa nie może przekraczać $18,2 \times 103 \text{ Pa}^2 \times \text{s}$. Maksymalny poziom dźwięku a nie może przekraczać wartości 115 dB. Szczytowy poziom dźwięku c nie może przekraczać wartości 135 dB. Pomiarów wielkości hałasu powinien dokonywać pracodawca, który powinien również ocenić ryzyko zawodowe związane z narażeniem pracowników na hałas. Obowiązkiem każdego pracodawcy jest wyeliminowanie u źródła ryzyka zawodowego, które wiąże się z narażeniem na hałas albo ograniczenie go do jak najniższego poziomu. Przystępując do obliczania jakości pracy na stanowisku pracy w aspekcie występującego na nim hałasu, można – opierając się na ocenie eksperta lub ekspertów – określić jakość elementów tego systemu, a następnie, wykorzystując metody oceny jakości, wyliczyć wpływ hałasu na jakościowy wynik pracy.

Artykuł zawiera wstępną, teoretyczną analizę wpływu poziomu hałasu na jakość pracy oraz wstępną koncepcję oceny jego wpływu na jakość pracy.

Słowa kluczowe: hałas, jakość pracy, ergonomia.

INFLUENCE OF NOISE ON THE QUALITY OF WORK

An important resource of any organization are the employees. Their work allows to achieve the goals set by the organization. To enable the achievement of these objectives one should ensure appropriate conditions at workplaces. One of the elements that affects the quality of the work is the noise. Noise can be harmful to health. It can also be the cause of an accident at work, therefore showing its impact on the quality of work results is a deliberate activity.

In the workshops, where the works are performed precisely, the noise cannot exceed 50 dB. Factory halls have a higher threshold - 90 dB. The level of noise exposure for an 8-hour daily working time cannot exceed 85 dB, and the corresponding daily exposure does not exceed the value of $3.64 \times 103 \text{ Pa}^2 \times \text{s}$ or the level of exposure to noise referred to the working week cannot exceed 85 dB and corresponding weekly exposure does not exceed the value of $18.2 \times 103 \text{ Pa}^2 \times \text{s}$. The maximum sound level and cannot exceed 115 dB. The peak level of C sound cannot exceed 135 dB. Measurements of noise should be made by the employer, who should also assess the risk arising from the exposure of workers to noise. It is the duty of every employer to eliminate occupational risk that is associated with exposure to noise or limiting it to the lowest possible level. By entering the calculation of the quality of work in the workplace in terms of noise it is possible- based on the assessment of an expert or experts - to determine the quality of the components of the system, and then, using a quality assessment methods, to calculate the impact of noise on the qualitative result of the work.

Keywords: noise, quality of work, ergonomics.

DOI:10.7862/rz.2014.hss.31

Przesłano do redakcji: marzec 2014

Przyjęto do druku: lipiec 2014

²⁷ Dr Artur Woźny, Wydział Zarządzania, Politechnika Rzeszowska, Rzeszów

²⁸ Mgr Magdalena Dobosz, Czynny Inspektor Służb BHP i Ppoż.

²⁹ Dr hab. inż. Andrzej Pacana, prof. PRz, Wydział Budowy Maszyn i Lotnictwa, Politechnika Rzeszowska, Rzeszów